

ПЕРЕЛІК ЧИННИХ НОРМ ПРИРОДНОГО УБУТКУ ТМЦ

Під природним убутком товарно-матеріальних цінностей (далі – ТМЦ) розуміють зменшення їх кількості (маси) унаслідок природної зміни біологічних або фізико-хімічних властивостей (навіть за умови дотримання усіх чинних норм і стандартів) за збереження якісних характеристик. Тобто природний убуток передбачає втрату кількості, а не якості ТМЦ

До природного убутку належить зменшення маси ТМЦ унаслідок випаровування вологи, вивітрювання, розпилення, розкришення, витікання, розливу під час перекачування та продажу рідких товарів, витрати речовин на дихання (наприклад, зерна, круп та борошна).

Втрати, що виникли внаслідок псування товарів, їх розкрадання, різниці між фактичною масою тари та масою за трафаретом (завіс тари) тощо, не є природним убутком. Також до природного убутку **не належать**:

- технологічні втрати;
- втрати від браку;
- втрати ТМЦ під час їх зберігання та транспортування, викликані порушенням вимог стандартів, технічних і технологічних умов, правил технічної експлуатації, ушкодженням тари, не-

досконалістю засобів захисту товарів від втрат і станом технологічного устаткування, що застосовується.

Крім того, природним убутком не вважають втрати ТМЦ під час ремонту та/або профілактики технологічного устаткування, що застосовується для зберігання та транспортування, під час внутрішньоскладських операцій, а також усі види аварійних втрат.

На сьогодні поряд із нормами природного убутку (далі – НПУ), затвердженими виконавчою владою України, продовжують застосовуватися НПУ, прийняті ще за часів Радянського Союзу. Правомірність застосування таких норм підтверджується постановою Верховної Ради від 12.09.91 р № 1545-XII «Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР», у якому встановлено, що до прийняття відповідних актів законодавства України застосовуються акти законодавства Союзу РСР із питань, які не врегульовані законодавством України, за умови, що вони не суперечать Конституції і законам України. Це підтвердило також Мінекономіки в листі від 19.09.03 р. № 83-22/605.

Перелік чинних НПУ наведемо в таблиці:

Нормативно-правовий акт, що затверджує НПУ	Вид ТМЦ
1	2
Продовольчі товари	
Наказ Мінагрополітики та продовольства від 12.06.19 р. № 316	Зерно та продукти його перероблення під час зберігання
Постанова Держпостачу СРСР від 07.01.86 р. № 4	
Постанова Держпостачу СРСР від 02.06.86 р. № 63	Зерно, зерноsumіші, насіння, хлібопродукція, висівки, макуха, комбікорм під час перевезення автотранспортом
Постанова Держпостачу СРСР від 25.03.86 р. № 39	Насіння, борошно, крупа під час перевезення залізничним транспортом
Наказ Мінторгу СРСР від 26.03.80 р. № 75	Свіжі картопля, овочі та плоди. Продовольчі товари у міській та сільській роздрібній торговельній мережі
Наказ Мінторгу СРСР від 29.12.84 р. № 339	Норми відходів і втрат м'яса та рибного філе під час машинного нарізування в магазинах. Додаткові норми природного убутку борошна, крупи, крохмалю і цукру-піску, що надходять у підприємства торгівлі та громадського харчування стандартною масою. М'ясо і м'ясопродукти під час міжміських перевезень в авто-рефрижераторах

1	2
Наказ Мінторгу СРСР від 02.04.87 р. № 88	Продовольчі товари в торгівлі
Наказ Мінторгу СРСР від 30.12.88 р. № 217	Газована вода, пиво, квас та інші напої у разі продажу через автомати, ізотермічні місткості та інше обладнання
Постанова Держпостачу СРСР від 01.04.76 р. № 36	Жири риби і морських ссавців під час транспортування залізницею
Наказ Мінрибгоспу СРСР від 30.07.90 р. № 322	Морожена неглазурована риба під час зберігання на берегових виробничих холодильниках і судах
Постанова Держпостачу СРСР від 23.08.85 р. № 93	Риба солена безтузлучна, холодного копчення, в'ялена та баличні вироби під час перевезення залізничним транспортом
Наказ Держкомітету України з державного матеріального резерву від 07.04.08 р. № 119	Неупаковане заморожене м'ясо
Наказ Мінторгу СРСР від 18.08.88 р. № 150	Охолоджене м'ясо і субпродукти після транспортування в разі зберігання на розподільчих холодильниках торгівлі
Наказ Мінторгу СРСР від 27.12.83 р. № 309	М'ясо і м'ясопродукти під час холодильного оброблення та зберігання на розподільчих холодильниках торгівлі
Наказ Мінторгу СРСР від 31.03.89 р. № 37	Ковбаси, продукти зі свинини, копченина під час підготовки до продажу
Наказ Держспецмонополії від 10.02.2000 р. № 14	Спирт етиловий під час зберігання, переміщення, транспортування залізничним, водним та автомобільним транспортом
Наказ Комітету з монополії на виробництво та обіг спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів від 31.03.2000 р. № 31	Спиртовмісні сировини і напівфабрикати під час транспортування, зберігання та виробництва безалкогольної продукції
Наказ Комітету з монополії на виробництво та обіг спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів від 31.03.2000 р. № 30	Спирт етиловий і готова продукція в лікєро-горілчаному виробництві
Постанова Держпостачу СРСР від 07.04.89 р. № 24	Спиртовані соки і морси під час залізничних перевезень у дубових бочках
Наказ Мінторгу СРСР від 27.02.79 р. № 59	Свіжі лимони під час зберігання та продажу
Наказ Мінторгу СРСР від 24.09.80 р. № 252	Свіжі грейпфрути під час зберігання та продажу
Непродовольчі товари	
Наказ Мінагрополітики та продовольства від 12.06.19 р. № 316	Насіння трав.
Постанова Держпостачу СРСР від 07.01.86 р. № 4	Корми трав'яних, штучно сушених і насіння олійних культур
Постанова Держпостачу СРСР від 20.03.89 р. № 15	Мінеральні добрива під час транспортування автомобільним та залізничним транспортом
Наказ Мінторгу СРСР від 16.01.91 р. № 1	Втрати від бою скляної тари з харчовими товарами
Постанова Держпостачу СРСР від 15.06.84 р. № 72	Будматеріали під час транспортування автотранспортом, зберігання та реалізації
Наказ Мінторгу СРСР від 27.11.91 р. № 95	
Постанова Держпостачу СРСР від 08.06.87 р. № 78	
Наказ Мінторгу СРСР від 21.12.90 р. № 114	Втрати (бій) автомотозапчастин і приладдя під час транспортування, зберігання та реалізації
Наказ Мінторгу СРСР від 02.12.88 р. № 196	Втрати (бій) електроарматурного і лампового скла, електроустановочних виробів, електроламп під час транспортування, зберігання та реалізації
Наказ Мінторгу СРСР від 24.09.91 р. № 68	Втрати (бій) товарів побутової хімії у дрібному розфасуванні під час транспортування, зберігання та реалізації

1	2
Постанова Держпостачу СРСР від 19.10.89 р. № 64	Продукція виробничо-технічного призначення під час перевезення різними видами транспорту
Постанова Держпостачу СРСР від 27.04.89 р. № 31	
Постанова Держпостачу СРСР від 27.04.89 р. № 32	
Постанова Держпостачу СРСР від 20.09.88 р. № 76	Вторинна сировина під час зберігання
Постанова Держпостачу СРСР від 29.03.89 р. № 21	Антрацити, кам'яне і буре вугілля всіх марок
Постанова Держпостачу СРСР від 07.08.87 р. № 107	Бензин під час перевезення морськими суднами
Наказ Мінторгу СРСР від 23.03.84 р. № 75	Приблизні диференційовані розміри списання втрат непродовольчих і продовольчих товарів

Важливо:

1. Установлені НПУ є граничними і застосовуються лише в разі, якщо під час перевірки фактичної наявності ТМЦ виявиться нестача порівняно з обліковими залишками. Списувати природний убуток за затвердженими нормами до встановлення факту нестачі не можна.

2. Списання природного убутку може здійснюватися лише після інвентаризації на основі відпо-

відного розрахунку, складеного і затвердженого в установленому порядку.

3. Якщо сума виявленої нестачі менша НПУ, то списують лише суму фактичної нестачі.

4. Якщо на певний вид ТМЦ немає затверджених НПУ, убуток цінностей розглядається як нестача понад норми.

ПОКАЗНИКИ НГО ПО ОБЛАСТЯХ ТА КОЕФІЦІЄНТИ ІНДЕКСАЦІЇ

Базою оподаткування для сільгосптоваровиробників – платників єдиного податку (далі – ЄП) четвертої групи є **нормативна грошова оцінка** (далі – НГО) **1 га сільгоспугідь**, до якої також має застосовуватися коефіцієнт індексації (п. 292^{1.2} Податкового кодексу, далі – ПК). Відомості про НГО надаються щодо конкретної земельної ділянки у формі витягу з технічної документації про НГО земельної ділянки (далі – витяг).

За наявності актуального витягу землекористувач має змогу обчислити величину НГО 1 га своєї земельної ділянки шляхом ділення загальної суми на площу (на жаль, у витягу окремою графою не наводиться вартість 1 га).

Якщо у Державному земельному кадастрі (далі – ДЗК) відсутні відомості про земельну ділянку (її реєстрацію), дані про НГО необхідно брати із додатка 1 до Порядку нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення, затвердженого наказом Мінагрополітики від 23.05.17 р. № 262 (далі – Порядок № 262).

Підтверджує таку позицію і ДПС у своїх листах на запити ГО «Всеукраїнський бухгалтерський клуб» (див. «БАЛАНС-АГРО», 2018, № 43, с. 8; 2019, № 1-2, с. 6).

До відома: показники НГО одиниці площі ріллі по областях України наводяться у **додатку 1 до Порядку № 262** (із змінами, які є чинними з 01.01.19 р.). Тож, розраховуючи суму ЄП цього року, перевірте, чи правильну величину НГО по вашій області ви використали.

Звертаємо увагу на те, що Порядком № 262 затверджено виключно показники НГО 1 га **ріллі** по областях України. Жодним актом не затверджено показники 1 га інших видів сільгоспугідь. Тут і виникає проблема. Адже різниця між вартістю ріллі та, наприклад, багаторічними насадженнями суттєва. При цьому на вебсайті Держгеокадастру в загальному доступі розміщено **Довідник показників НГО сільгоспугідь в Україні** ста-